निरन्तर सुधार योजनामा आधारित
बेन्चमार्क विद्यालयका लागि एक दिने कार्यशाला

सहजीकरण निर्देशिका
२०८०

GERMAN-NEPALESE HELP ASSOCIATION
GNHA
जर्मन् नेपाल सहयोग संघ

जर्मन नेपाल सहयोग संघ
लाजिम्पाट, काठमाडौँ

निरन्तर सुधार योजनामा आधारित
वेन्चमार्क विद्यालयको लागि एक दिने कार्यशाला

दिन : १ **समय : ३ घण्टा ३० मिनेट**

१. परिचय

जर्मन नेपाल सहयोग संघ-GNHA ले एकीकृत विद्यालय शिक्षा (WISE) परियोजना लागू भएका विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर विकासका लागि विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिदै आएको छ । ती मध्ये वेन्चमार्क विद्यालयको अवधारणा पनि एक हो । यस अवधारणा अनुसार GNHA र साझेदार संस्थाहरू (शैक्षिक सशक्तिकरण केन्द्र-EEC Kavre, विकासका लागि एकता-SfD र वातावरण संरक्षण सिविर-ECCA) को अनुपस्थितिमा पनि परियोजनाको अवधि पश्चात साझेदार विद्यालयहरूले उही समर्पणका साथ कक्षाकोठामा बालमैत्री, बालकेन्द्रित, रमाइलो र अर्थपूर्ण सिकाइ क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्न जारी राख्ने परिकल्पना गरेको छ । यसका लागि वेन्चमार्क विद्यालयहरूका सरोकारवालाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रम पनि एक हो । विद्यालय सरोकारवालाअन्तर्गत प्रधानाध्यापक, शिक्षक, अभिभावक वा आमा समूह, वि.व्य.स. र स्थानीय तहलाई समेटिएको छ । ती सरोकारवालाहरूलाई विद्यालय सुशासन तथा विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर विकासका लागि आ-आफ्नो क्षेत्रबाट सकरात्मक भूमिका खेली विद्यालयका बालबालिकाले प्राप्त गरेका शिक्षालाई व्यवहारिक बनाउने अवधारणाका लागि विद्यालय मै आधारित एक दिने कार्यशालाको आयोजना गरिनेछ ।

यस कार्यशालामा वेन्चमार्क विद्यालयका प्रधानाध्यापक, शिक्षक, अभिभावक, आमा समूह, वि.व्य.स. र स्थानीय तहका जनप्रनिधिको सहभाागिता रहनेछ । यस कार्यशालामा वेन्चमार्क विद्यालयको अवधारणा र न्यूनतम सूचकहरूबारे जानकारी गराई हरेक सरोकारवालाको विद्यालयमा हुने भूमिका के कस्तो हुने भन्ने सन्दर्भमा सबैजना प्रस्ट हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

२. उद्देश्य

यस सेसनको अन्त्यमा सहभागी निम्नलिखित कार्य गर्न सक्षम हुनेछन् :

(क) वेन्चमार्क विद्यालयको अवधारणा बताउन

(ख) वेन्चमार्क विद्यालयको न्यूनतम सूचकहरू बताउन

(ग) विद्यालय सरोकारवालाहरूले आफ्नो जिम्मेवारी बारे बताउन

(घ) वेन्चमार्क विद्यालयको विकासका लागि साझेदार संस्थाको भूमिका बारे परिचित हुन

(ङ) विद्यालयको स्वः मूल्याङ्कन गरी योजना तयार गर्न

३. तालिम सामग्री

(क) साझा तालिम सामग्री

बोर्डमार्कर १, साइनपेन १ प्याकेट, न्युजप्रिन्ट पेपर १०, मेटाकार्ड १, मास्किङ टेप १, ढलान/ऊन धागो १ डल्ला

(ख) क्षेत्रगत तालिम सामग्री

- Self Confidence Picture
- प्रशिक्षक नोटमा दिइएका हातेपत्रहरू

४. प्रशिक्षक निर्देशन

- प्रशिक्षक नोट अध्ययन गरी सहजीकरणका लागि तयारी गर्नुहोस् ।
- आवश्यकता अनुसार प्रस्तुतीकरण तयार गर्नुहोस् ।
- आवश्यक हातेपत्रहरू तयार गर्नुहोस् ।

५. सहजीकरण क्रियाकलाप

क्रियाकलाप : १ - वार्म अप (१० मिनेट)

- ❖ प्रशिक्षक नोट १ मा रहेको विरालोले ऐना हेरिरहेको चित्र देखाउनुहोस् ।
- ❖ त्यसबाट हामीले के शिक्षा दिन सक्छौं ? भन्ने बारेमा छोटो छलफल गर्नुहोस् ।
- ❖ अपेक्षा ठूलो लिनुपर्छ, त्यसप्रति आत्मविश्वास र आत्मसम्मान हुनुपर्ने निष्कर्षका साथ वार्मअप क्रियाकलापको अन्त्य गर्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : २ - वेन्चमार्क विद्यालयको अवधारणा (१० मिनेट)

- ❖ वेन्चमार्क विद्यालय भनेको के हो ? प्रश्नोत्तर गरी छलफल गर्नुहोस् ।

निष्कर्ष : बेन्चमार्क स्कूल एउटा नमूना विद्यालय हो जसले MGML पद्धतिको कार्यान्वयनमा उत्कृष्ट अभ्यासहरूको उदाहरण दिन्छ । जर्मन नेपाल सहयोग संघले साझेदार संस्थाहरूको समन्वय र सहकार्यमा WISE परियोजना अन्तर्गतका विभिन्न २२२ ओटा साझेदार विद्यालयहरूको समूह भित्रबाट नै हालका लागि जम्मा २१ ओटा वेन्चमार्क विद्यालयहरूको विकास गर्ने योजना गरिएको छ । यी विद्यालयहरूले सम्बन्धी गतिविधि, विद्यार्थी मूल्याङ्कन, आमा समूहको परिचालन, TLC, In house workshop जस्ता गतिविधिलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्दै आफ्नो क्षेत्रका अन्य विद्यालयहरूका लागि समेत स्रोत विद्यालयको रूपमा सेवा प्रदान गर्नेछन् ।

क्रियाकलाप : ३ - वेन्चमार्क विद्यालयको भूमिका (१५ मिनेट)

- ❖ वेन्चमार्क विद्यालयले के गर्नुपर्छ ? विद्यालयमा के कस्ता गतिविधिहरू अवलोकन गर्न पाइन्छ ? प्रश्नोत्तर गरी छलफल गर्नुहोस् ।

***निष्कर्ष :* बेन्चमार्क विद्यालयको भूमिका**

- बेन्चमार्क स्कूलहरूको न्यूनतम मापदण्ड कायम गर्ने
- आफ्नो क्लष्टरअन्तर्गतका शिक्षक सिकाइ समूह कार्यशालाको नेतृत्व गर्ने
- आमा समूहका गतिविधिहरूको अनुगमन गरी आवश्यक पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने
- कार्य सम्पादनमा कमजोर देखिएका क्लष्टरअन्तर्गतका विद्यालयहरूलाई आवश्यक सहयोग गर्ने
- विभिन्न माध्यमहरू मार्फत समस्या समाधान र उत्कृष्ट अभ्यासहरू आदान प्रदान गर्ने
- Raised Bed को अनुगमन गरी आवश्यक पृष्ठपोषण दिने

क्रियाकलाप : ४ - वेन्चमार्क विद्यालयको न्यूनतम सूचकहरू (३० मिनेट)

- ❖ वेन्चमार्क विद्यालयका सूचकहरू क्रमिक रूपमा प्रस्तुत गर्नुहोस् ।
- ❖ प्रत्येक सूचकलाई स्पष्ट हुनेगरी व्याख्या गर्दै छलफल गर्नुहोस् ।

निष्कर्ष : वेन्चमार्क विद्यालयको न्यूनतम सूचकहरू

1. WISE अवधारणाको लागि कक्षाकोठाको अनुकरणीय व्यवस्थापन कायम राखेको
2. कक्षाकोठामा दृश्यात्मक रूपमा MGML TLM प्रयोग गरेर शिक्षण सिकाइ गरेको
3. बालबालिकाहरूले सामाजिक र व्यवहारिक आत्मविश्वास देखाएको
4. प्रत्येक कक्षाका कुल विद्यार्थीहरूको 70% ले न्यूनतम औसत सिकाइ 3.2 GPA प्राप्त गरेको
5. तालिम नलिएका शिक्षकहरूलाई MGML मा तालिम प्राप्त शिक्षकहरूद्वारा प्रशिक्षित गरेको
6. आमा समूहले विद्यालयका गतिविधिहरूमा नियमित रूपमा सहभागिता जनाएको
7. विद्यालयका सरोकारवालाहरू (५ स्तम्भहरू) बीचको सम्बन्ध सुमधुर रहेको
8. आफ्नो विद्यालय र क्लष्टरअन्तर्गतका विद्यालयहरूले शिक्षक सिकाइ समूह मार्फत निरन्तर सुधार गर्ने दृढ इच्छा देखाएको
9. आफ्नो क्लष्टरअन्तर्गत रहेका विद्यालयहरूको आमा समूह समेत सक्रिय गराउन मदत गरेको
10. विद्यालय र आमा समूहमा Raised Bed कार्यक्रमका लागि सहयोग गरेको

क्रियाकलाप : ५

५.क) विद्यालय सरोकारवालाहरूको भूमिका **(३० मिनेट)**

- ❖ विद्यालयका प्रमूख सरोकारवालाहरू को-को हुन् ? प्रश्नोत्तर गरी छलफल गर्नुहोस् ।
- ❖ छलफललाई प्रधानाध्यापक, शिक्षक, अभिभावक, वि.व्य.स. र पालिका/वडा कार्यालय गरी ५ वटा प्रमूख सरोकारवालाहरू हुन् भन्ने निष्कर्षमा पुऱ्याउनुहोस् ।
- ❖ सहभागीहरूलाई ५ समूहमा विभाजन गर्नुहोस् । प्रधानाध्यापक, शिक्षक (MGML तालिम लिएका र नलिएका), आमा समूह वा अभिभावक, वि.व्य.स. र स्थानीय तहको छुट्टाछुट्टै समूह बनाउनुहोस् ।
- ❖ WISE परियोजनाअन्तर्गत आफ्नो विद्यालयलाई वेन्चमार्क विद्यालयको रूपमा विकास गर्न आ-आफ्नो भूमिका के-के हुन सक्छन् ? समूहमा छलफल गर्न लगाउनुहोस् ।
- ❖ आवश्यकताअनुसार **प्रशिक्षक नोट २** मा दिइएको सरोकारवालाहरूको भूमिका बारे हातेपत्र वितरण गर्नुहोस् ।
- ❖ समूहमा आएको निष्कर्षलाई छोटो रूपमा प्रस्तुतीकरण गराउनुहोस् ।

५.ख) अन्य विद्यालयबाट हुने वेन्चमार्क विद्यालयको भ्रमण/अवलोकन **(१५ मिनेट)**

- ❖ अन्य विभिन्न विद्यालय वा कार्यालयहरूबाट वेन्चमार्क विद्यालयको अवलोकन भ्रमणमा आउँदा विद्यालयका सरोकारवालाहरूले के कस्तो भूमिका निर्वाह गर्नुपर्छ ? प्रश्नोत्तर गरी सरोकारवालाहरूको समूहमा छलफल गर्न लगाउनुहोस् ।
- ❖ आवश्यकताअनुसार **प्रशिक्षक नोट ३** मा दिइएको अन्य विद्यालयबाट हुने वेन्चमार्क विद्यालयको भ्रमण/अवलोकनका क्रममा सरोकारवालाहरूको भूमिका बारे हातेपत्र वितरण गर्नुहोस् ।
- ❖ समूह समूह बाट आएका निष्कर्षलाई बुदाँगत रूपमा न्यूजप्रिन्ट पेपरमा टिपोट गर्नुहोस् ।

क्रियाकलाप : ६

६.क) वेन्चमार्क विद्यालय विकासका लागि साझेदार संस्थाको भूमिका **(१५ मिनेट)**

- ❖ वेन्चमार्क विद्यालयको विकासका लागि जर्मन नेपाल सहयोग संघको आर्थिक सहयोगमा कार्यक्रम कार्यान्वियन संस्थाले आ.व. २०८१/०८२ को कार्यक्रम तथा बजेट प्रस्तुत गरी विस्तृतमा जानकारी गराउनुहोस् ।

  (थप जानकारीका लागि प्रशिक्षक नोट ४ हेर्नुहोस् ।)

६.ख) विद्यालयको स्वः मूल्याङ्कन (School's Self Assessment-SSA) **(२० मिनेट)**

- ❖ सहभागीहरूलाई एउटै समूहमा राख्नुहोस् ।
- ❖ ***प्रशिक्षक नोट ५*** मा भएको विद्यालयको स्व : मूल्याङ्कन फाराम वितरण गर्नुहोस् ।
- ❖ आवश्यकता अनुसार फाराम बारे जानकारी गराउनुहोस् ।
- ❖ फाराममा उल्लेख गरे बमोजिम वास्तविक रूपमा विद्यालयको गतिविधि के कस्तो छ ? सामूहिक रूपमा छलफल गर्दै स्वः मूल्याङ्कन गर्न लगाउनुहोस् ।

६.ग) नतिजामा आधारीत विद्यालयलाई प्रोत्साहन अनुदान **(१० मिनेट)**

- ❖ विद्यालय स्वः मूल्याङ्कन गर्दा के कति नतिजा प्राप्त भयो सो नतिजाका आधारमा वेन्चमार्क विद्यालयलाई प्रोत्साहन अनुदान स्वरूप अधिकतम रू. ३०,००० सम्म उपलब्ध गराउने जानकारी गराउनुहोस् ।
- ❖ ***प्रशिक्षक नोट ६*** प्रस्तुत गरी प्रत्येक सूचक र उक्त सूचक पुरा गरेमा विद्यालयले पाइने प्रोत्साहन अनुदान बारे जानकारी गराउनुहोस् ।
- ❖ यदि कुनै सुचक पुरा नभएको खण्डमा उक्त सूचक बापत रहेको प्रोत्साहन अनुदान रकम नपाइने जानकारी दिनुहोस् ।
- ❖ उक्त प्रोत्साहन अनुदान रकम आ.व. को अन्तिम महिनामा मात्रै उपलब्ध गराइने जानकारी गराउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ७ - वेन्चमार्क विद्यालयको योजना **(३० मिनेट)**

- ❖ **प्रशिक्षक नोट ७** मा भएको विद्यालयको मूल्याङ्कन र योजना फाराम वितरण गर्नुहोस् ।
- ❖ विद्यालयको समग्र पक्षको वर्तमान अवस्था बारे सामूहिक रूपमा मूल्याङ्कन गर्न लगाउनुहोस् ।
- ❖ वर्तमान अवस्थालाई आगामी दिनमा सुधार गर्न के के गर्न सकिन्छ ? छलफल गरी योजनाको कोलममा बुदाँगत रूपमा उल्लेख गर्न लगाउनुहोस् ।
- ❖ उक्त योजना कार्यान्वयन गरी सम्पन्न गर्न मुख्य जिम्मेवार व्यक्ति को हुने ? छलफल गरी उल्लेख गर्न लगाउनुहोस् ।
- ❖ विद्यालयको स्वः मूल्याङ्कन फाराम भरिसकेपछि उक्त मूल्याङ्कन र योजना प्रस्तुत गर्न लगाउनुहोस् ।

क्रियाकलाप : ८ - प्रतिबद्धता **(२० मिनेट)**

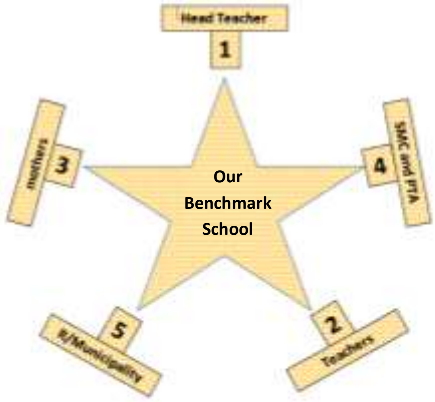

- ❖ सरोकारवालालाई छुट्टाछुट्टै समूहमा बस्न लगाउनुहोस् । आजको सेसनमा भए गरेका क्रियाकलापहरूबाट के-के कुराहरू व्यवहारमा उतार्न सकिन्छ होला ? भनी प्रश्न गर्नुहोस् । समूहमा छलफल गरी चार्ट पेपरमा ठूलो अक्षरमा प्रतिबद्धताहरू लेख्न लगाउनुहोस् ।
- ❖ प्रतिबद्धताहरू प्रदर्शनीमा राख्न लगाउनुहोस् ।
- ❖ प्रत्येक समूहबाट एक-एक जना प्रतिनिधिहरूलाई अगाडि बोलाउनुहोस् ।
- ❖ चित्रमा देखाए जस्तै हुने गरी भुँइमा १ देखि ५ सम्म लेखी सो ठाउँमा एक-एक जना प्रतिनिधिलाई उभिन लगाउनुहोस् ।
- ❖ प्रधानाध्यापकको भूमिकामा उभिएको व्यक्तिलाई एउटा धागोको डल्ला दिनुहोस् र धागोको टुप्पा आफूले समाई एउटा प्रतिबद्धता भनी २ नं. मा बसेको प्रतिनिधिलाई धागोको डल्ला फ्याँक्नुहोस् । यसरी नै २, ३, ४, ५ र अन्तमा १ लाई क्रमशः आफ्ना प्रतिबद्धताहरू भन्दै धागोको डल्ला फ्याँक्न लगाउनुहोस् । यसरी एक आफसमा धागो फ्याँकिसकेपछि धागोबाट विचमा एउटा ताराको आकृति निर्माण हुन्छ ।
- ❖ हामीहरूको एक अर्कोको समन्वय र सहकार्यबाट के बन्यो भनी प्रश्न गर्नुहोस् । ताराको अर्थ के होला भनी प्रश्न गर्नुहोस् । ताराको वीचमा **हाम्रो वेन्चमार्क विद्यालय** लेखिएको ठूलो चार्ट/न्यूजपेपर राख्नुहोस् ।
- ❖ त्यसपछि तारारूपी हाम्रो विद्यालयको उन्नति प्रगतिको लागि हामी सरोकारवालाहरूको सकारात्मक सहकार्य र समन्वय हुनुपर्ने कुरामा जोड दिई सेसनको अन्त्य गर्नुहोस् ।

६. प्रतिविम्बन **(५ मिनेट)**

सहभागीहरूलाई निम्नानुसारका प्रश्नहरू सोधी मूल्याङ्कन गर्नुहोस् :

- ❖ वेन्चमार्क विद्यालय भनेको के हो ?
- ❖ वेन्चमार्क विद्यालयका न्यूनतम सूचकहरू के के हुन् ?
- ❖ विद्यालयका प्रमूख सरोकारवालाहरू को-को हुन् ?
- ❖ विद्यालय सरोकारवालाहरूको आफ्नो जिम्मेवारीहरू के-के हुन् ?

प्रशिक्षक नोट : १ **Self Confidence**

प्रशिक्षक नोट : २ सरोकारवालाहरूको भूमिका

SMC - विद्यालय व्यवस्थापन समिति

- MGML शिक्षण विधि नयाँ भएकाले प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनका लागि शिक्षक तालिमको व्यवस्था हुनु जरूरी छ । विद्यालय व्यवस्थापन समितिले शिक्षक तालिमको अवसरको खोजी गरी वा समिति आफैंले शिक्षक तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- स्थानीय समूदाय, स्थानीय पालिका एवम् सरकारी, गैरसरकारी निकायसँग सम्पर्क राखी विद्यालयमा आर्थिक तथा भौतिक पूर्वाधारको विकास गर्नुपर्दछ ।
- विद्यालयसँग निरन्तर सम्पर्कमा रही त्यहाँ आइपरेका शैक्षिक, भौतिक एवम् मनोवैज्ञानिक समस्याहरूको निराकरणमा सक्रिय सहयोग गर्नुपर्दछ ।
- विद्यालयको भौतिक, शैक्षिक एवम् आर्थिक नीति निर्माण तथा कार्यान्वयनमा सक्रिय योगदान पुऱ्याउनुपर्दछ ।
- आफ्नो विद्यालयमा आवश्यक पर्ने शैक्षिक सामग्रीहरू जुटाउन मदत गर्नुपर्दछ ।
- विद्यालयद्धारा आयोजना गरिने विभिन्न क्रियाकलाप (शैक्षिक मेला, प्रर्दशनी तथा अन्य) मा सहभागी भई विद्यालयको समग्र विकासमा टेवा पुऱ्याउनुपर्दछ ।
- शिक्षा नियमावलीमा उल्लेख भए बमोजिमका काम, कर्तव्य र अधिकारको पालना गर्नुपर्दछ ।

Principal - प्रधानाध्यापक

- अन्य MGML लागू भएका विद्यालयहरूमा गई यो शिक्षण सिकाइ प्रक्रियाको उपादेयतामा सुक्ष्म अध्ययन गरी आफ्नो विद्यालयमा लागू गर्न अग्रसर हुनुपर्दछ ।
- सहकर्मी शिक्षकहरू, व्यवस्थापन समितिलाई यसको महत्व र प्रक्रियाका सम्बन्धमा जानकारी दिई यो शिक्षण सिकाइ प्रक्रिया आफ्नो विद्यालयमा लागू गर्न वा निरन्तरता दिन अग्रसर हुनुपर्दछ ।
- आवश्यक स्रोत साधनको खोजी गरी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ ।
- MGML सँग सम्बन्धित विज्ञ वा जानकारहरूसँग सम्पर्क राखी बहुकक्षा बहुस्तर शिक्षण सिकाइ प्रक्रियाका बारेमा अधिकतम् जानकारी लिनुपर्दछ ।
- विद्यालयमा नियमित रुपमा In house Workshop सञ्चालन गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- आफू र आफ्ना विद्यालयका शिक्षकहरूलाई तालिमको अवसरका लागि सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गर्नुपर्दछ ।
- विद्यालय सरोकारवालाहरूसँग सुमधुर सम्बन्ध कायम गरी विद्यालयको भौतिक तथा शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न हरदम प्रयत्न गर्नुपर्दछ ।
- आमा समूह क्रियाकलाप निर्देशिकाबमोजिमका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्ने वातावरण तयार गर्नुपर्दछ ।
- शिक्षा नियमावलीमा उल्लेख भए बमोजिमका काम, कर्तव्य र अधिकारको पालना गर्नुपर्दछ ।

MGML Trained Teacher - MGML तालिम प्राप्त शिक्षक

- बहुकक्षा बहुस्तर शिक्षण सिकाइ प्रक्रियामा सङ्लग्न शिक्षक अत्यन्त क्रियाशील रहनुपर्ने हुन्छ ।
- विद्यार्थीले गरेका सम्पूर्ण क्रियाकलापहरूको सुक्ष्म अवलोकन गरी अभिलेखीकरण गर्नुपर्ने भएकाले शिक्षकले आफ्नो समयलाई समुचित रूपले व्यवस्थापन गर्नुपर्ने हुन्छ ।
- शिक्षकले दैनिक रूपमा कार्य सम्पादन गर्नुपर्दछ ।
- विद्यार्थीहरूले माइलस्टोनगत रूपमा गर्नुपर्ने हरेक क्रियाकलापको अभिलेखीकरण गर्नुपर्दछ ।
- विद्यार्थीहरूको गतिशील सिकाइ समूह निर्माण गर्नु र तिनको निरन्तर सुपरिवेक्षण गर्नुपर्दछ ।
- विद्यार्थीले सिकाइ सिँढीको निश्चित खुड्किला पूरा गरेपछि मूल्याङ्कन गरी अभिलेख राख्नुपर्दछ ।
- विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धि मूल्याङ्कन अभिलेखलाई नियमित रुपमा अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।
- सिकाइ गति ढिला भएका विद्यार्थीहरूलाई विशेष ध्यान दिने र विशेष विद्यार्थीलाई छुट्टै उपचारात्मक शिक्षणको व्यवस्था मिलाउनुपर्दछ ।
- विद्यालयमा नियमित रुपमा In house Workshop सञ्चालन गर्नुपर्दछ ।
- शिक्षकको सिकाइ समूह (क्लष्टर कार्यशाला) को निर्देशिका बमोजिम कार्यशालामा नियमित रुपमा सक्रिय सहभागिता जनाउनुका साथै सहजीकरण गर्नुपर्दछ ।
- विभिन्न प्रकारका शैक्षिक व्यवस्थापनमा दक्ष हुनुपर्ने हुन्छ । जस्तैः कक्षाकोठा व्यवस्थापन, शैक्षिक सामग्री व्यवस्थापन, बसाइ व्यवस्थापन, शिक्षण सिकाइ व्यवस्थापन आदि ।
- आमा समूहको क्रियाकलाप निर्देशिका बमोजिम नियमित वैठक राखी निर्देशिका अनुरुपको कार्य गर्नुपर्दछ ।
- शिक्षा नियमावलीमा उल्लेख भए बमोजिमका काम, कर्तव्य र अधिकारको पालना गर्नुपर्दछ ।

MGML Non- Trained Teacher - MGML तालिम नलिएका शिक्षक

- बहुकक्षा बहुस्तर शिक्षण सिकाइ प्रकियामा सङ्लग्न शिक्षकहरु क्रियाशील रहनुपर्ने हुन्छ ।
- MGML तालिम प्राप्त शिक्षकसँग सिक्नका लागि सधै तत्पर हुनुपर्दछ ।
- शिक्षकले दैनिक रूपमा कार्य सम्पादन गर्नुपर्दछ ।
- विद्यार्थीहरूले माइलस्टोनगत रूपमा गर्नुपर्ने हरेक क्रियाकलापहरू पूरा गरे नगरेको निगरानी गरी अभलेखीकरण गर्नुपर्दछ ।
- विद्यार्थीहरूको गतिशील सिकाइ समूह निर्माण गर्नु र तिनको निरन्तर सुपरिवेक्षण गर्नुपर्दछ ।
- विद्यार्थीको कार्यपुस्तक नियमित रुपमा परीक्षण गरी आवश्यक पृष्ठपोषण उपलब्ध गराउनुपर्दछ ।
- विद्यार्थीले सिकाइ सिँढीको निश्चित खुड्किला पूरा गरेपछि मूल्याङ्कन गरी अभिलेख राख्न मदत गर्नुपर्दछ ।
- विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धि मूल्याङ्कन अभिलेखलाई नियमित रुपमा अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।
- सिकाइ गति ढिला भएका विद्यार्थीहरूलाई विशेष ध्यान दिने र विशेष विद्यार्थीलाई छुट्टै उपचारात्मक शिक्षणको व्यवस्था मिलाउनुपर्दछ ।
- विभिन्न प्रकारका शैक्षिक व्यवस्थापनमा दक्ष हुनुपर्ने हुन्छ । जस्तैः कक्षाकोठा व्यवस्थापन, शैक्षिक सामग्री व्यवस्थापन, बसाइ व्यवस्थापन, शिक्षण सिकाइ व्यवस्थापन आदि ।
- आमा समूहको क्रियाकलाप निर्देशिका बमोजिम नियमित वैठक राखी निर्देशिका अनुरुपको कार्य गर्नुपर्दछ ।
- शिक्षा नियमावलीमा उल्लेख भए बमोजिमका काम, कर्तव्य र अधिकारको पालना गर्नुपर्दछ ।

अभिभावक वा आमा समूह

- अभिभावक शिक्षा, स्वास्थ्य शिक्षा जस्ता शैक्षिक कार्यक्रममा सहभागी हुनुपर्दछ ।
- विद्यालय र आमा समूहको भूमिकाको बारेमा जानकारी लिनुपर्दछ ।
- MGML कक्षाकोठामा व्यवस्थापन गरिएका तत्थ्याङ्क तथा विद्यार्थीको पोर्टफोलियो अवलोकन गर्नुपर्दछ ।
- सिकाइ सिँढी, सिकाइ कार्ड, कार्यपुस्तकको प्रयोग गरी MGML शिक्षण सिकाइ प्रक्रिया जानकारी लिनुपर्दछ ।
- स्थानीय सिकाइ सामग्री निर्माण र सङ्कलनमा सहभागी हुनुपर्दछ ।
- विद्यार्थीले समूदाय सर्वे गर्दा आमाहरूको सहयोग लिनुपर्दछ ।
- विद्यालयमा हुने दैनिक, मासिक कार्यक्रमको बारेमा जानकारी लिनुपर्दछ ।
- विद्यालयमा सञ्चालन हुने दिवा खाजा प्रभावकारी बनाउन सहयोग गर्नुपर्दछ ।
- विद्यालयले आयोजना गर्ने कार्यक्रममा आमा समूह सक्रिय सहभागी हुनुपर्दछ ।
- आफूसँग भएका सीपहरू विद्यार्थीलाई सिकाउन अग्रसर हुनुपर्दछ ।

नगरपालिका/गाउँपालिका तथा वडा कार्यालय

- बहुकक्षा बहुस्तर MGML शिक्षण सिकाइ कार्यक्रम सँग दीर्घकालीन योजना तयार गर्नुपर्दछ ।
- शिक्षा शाखाका अधिकृत वा कर्मचारीलाई प्रतिनिधि व्यक्ति (Focal person) का रूपमा तोकी दुवै पक्षको सहकार्यमा योजना र कार्यान्वयन पक्षलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ ।
- MGML सम्बन्धी तालिम, गोष्ठी र अभिभावकीय चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम जस्ता कार्यहरू सहकार्यमा सञ्चालन गर्नुपर्दछ ।
- MGML अन्तर्गत सञ्चालन हुने तालिम अवधिका लागि शिक्षकहरूलाई काजको व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ ।
- आवश्यकतानुसार सञ्चालन हुने अभिमुखीकरण, शिक्षक सिकाइ समूह (क्लष्टर कार्यशाला), सिप विकाससम्बन्धी तालिम कार्यक्रममा स्रोतव्यक्ति तथा शिक्षा अधिकृतलाई सहभागि गराउनु पर्दछ ।
- साझेदार विद्यालयहरूलाई कक्षाकोठा व्यवस्थापन, शिक्षण सिकाइ सामग्री, खेलकुद सामग्रीहरूका लागि आर्थिक अनुदान उपलब्ध गराउनु पर्दछ ।
- परियोजनाको अवधि सम्पन्न भएपछि परियोजनाका सफल अभ्यासहरूलाई उपयुक्तताको आधारमा स्थानीय तहबाट नै नगरपालिका र वडाका नियमित कार्यक्रमहरूसँग क्रमशः आवद्ध (Tie Up) गर्दै लैजानु पर्दछ ।
- कार्यक्रमको प्रभावकारीताका लागि साझेदार संस्था र स्थानीय तह दुवै पक्षको सहभागितामा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी सुधारका लागि सुझाव दिनुपर्दछ ।
- शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रबाट विद्यालयका लागि प्राप्त हुने वार्षिक अनुदान रकम सम्बन्धित विद्यालयको पाउने सुनिश्चितता गराउनुपर्दछ ।

प्रशिक्षक नोट : ३

अन्य विद्यालय वा कार्यालयहरूबाट वेन्चमार्क विद्यालयको अवलोकन भ्रमणमा आउँदा विद्यालयका सरोकारवालाहरूको भूमिका

१. प्रधानाध्यापक

- नेतृत्व र समन्वय गर्ने
- आगन्तुकलाई स्वागत गर्ने
- विद्यालयको बारेमा जानकारी प्रदान गर्ने
- विद्यालयका उपलब्धिहरूको प्रस्तुति गर्ने
- भ्रमणको मार्गनिर्देशन गर्ने
- विद्यालय तथा MGML कक्षाकोठा भ्रमण गराउने
- अवलोकन भ्रमणको अन्तमा सामूहिक छलफलका लागि व्यवस्थापन गर्ने

२. MGML तालिम प्राप्त शिक्षकहरू

- MGML का सिकाइ सामग्रीहरूको उचित प्रयोग गरी नियमित शिक्षण सिकाइ गर्ने
- सामूहिक छलफलमा सहभागि हुने
- कक्षाकोठामा गर्दै आएका असल अभ्यासहरूबारे जानकारी दिने
- छलफलका दौरानमा उठेका प्राविधिक प्रश्नहरूको प्राविधिक रूपमा जानकारी गराउने
- कक्षा सञ्चालनका क्रममा आइपरेका चुनौतीहरूलाई के कसरी समाधान गर्न सकियो सो को जानकारी दिने

३. MGML तालिम अप्राप्त शिक्षकहरू

- MGML का सिकाइ सामग्रीहरूको उचित प्रयोग गरी नियमित शिक्षण सिकाइमा तालिम प्राप्त शिक्षकलाई सहयोग गर्ने
- सामूहिक छलफलमा सहभागि हुने
- MGML तालिम नहुदाँ पनि तालिम प्राप्त शिक्षकसँग के कसरी ज्ञान सिप हासिल गदै आउनु भएको छ सो को जानकारी दिने

४. आमा समूह

- विद्यालयमा आमा समूहको भूमिका के कस्तो रहेको छ भन्ने बारेमा जानकारी दिने
- आफ्नो बालबालिकाको प्रगतिका बारेमा के कसरी जानकारी पाउँदै आउनुभएको छ सो को जानकारी दिने
- विद्यालयको गतिविधिमा के कसरी सहभागिता जनाउँदै आउनुभएको छ सोको जानकारी दिने
- विद्यालयमा आमा समूहको गठन र परिचालनको महत्व बारे जानकारी दिने

५. विद्यालय व्यवस्थापन समिति र शिक्षक अभिभावक संघ

- विद्यालयको समग्र विकासमा वि.व्य.स. र शि.अ.सं.ले के कस्तो भूमिका निर्वाह गर्दै आउनु भएको छ सोको जानकारी दिने
- शिक्षकको पेसागत विकासमा के कसरी काम गर्दै आउनुभएको छ सोको जानकारी दिने

प्रशिक्षक नोट : ४ CIP based Workshop Budget Plan

S.N.	Activities	I/NGO	School	Teacher	Remarks	Qty	Times/ Days	Amount	Total
1	**Continue Improvement Plan (CIP) based Workshop (Jointly)**	√			Half Yearly	1	2	6,000.00	**12,000.00**
	Annual Program and Plan		√						**0.00**
	No cost and Low cost Educational materials development			√		1	1	1,000.00	**1,000.00**
	Preparation of satellite teachers how to demonstrate MGML to visitors		√						**0.00**
	Regular update of MGML activities			√	Throughout the year				**0.00**
	Regualr maintaining the WISE classroom		√	√	Throughout the year				**0.00**
	Regular update the evaluation tools			√	Throughout the year				**0.00**
	Mother Group Re-form		√		Yearly	1	1	1,000.00	**1,000.00**
	Mother Group Mobilization		√	√	Throughout the year	1	1		**0.00**
	In House Workshop (In own school)		√		Throughout the year	1	2	1,000.00	**2,000.00**
	Coordination between Teachers- Ht-Stakeholders		√	√	Throughout the year				**0.00**
	Coordination between School - Municipality - I/NGO		√	√	Throughout the year				**0.00**
2	**Incentive support to maintain Standard of WISE Benchmark Schools**	√				1	1	30,000.00	**30,000.00**
3	**Cluster Workshop of satellite schools- Peer sharing**		**√**	**√**	Quarterly	1	4	1,000.00	**4,000.00**
4	**Regular follow up From NGOs**	**√**			Quarterly	1	3		**0.00**
5	**Monitoring from GNHA**	**√**			Half Yearly	1	2		**0.00**
	Total								**50,000.00**

प्रशिक्षक नोट : ५

Evaluation form for Benchmark School

Name of School: ………………………………………………………………… **Date:** ………/…../…..

Address: ………………………………………………

S. No.	Standard of WISE Benchmark Schools बेन्चमार्क विद्यालयका न्यूनतम सूचकहरू	Duration अवधि	Yes छ	No छैन	Incentive Fund (If standard Maintained)	Remarks कैफियत
1	Maintaining exemplary setup of classroom for WISE concept WISE अवधारणा अनुसारको अनुकरणीय कक्षाकोठाको व्यवस्थापन	Throughout the year				
2	Lively teaching learning atmosphere visible by actively using MGML TLM सक्रिय रूपमा MGML TLM प्रयोग गरेर जीवन्त शिक्षण सिकाइ वातावरण	Throughout the year				
3	Visibly show of children's social and behavioral confidence बालबालिकाको सामाजिक र व्यवहारिक आत्मविश्वासको दृश्यात्मक रूपमा देख्न सकिने अवस्था	Throughout the year				
4	70% of the total students of each grade achieve 3.2 Grade Point Average प्रत्येक कक्षाका कुल विद्याथीहरूको ७५% विद्यार्थीले न्यूनतम औसत सिकाइ ३.२ ग्रेड प्राप्त गरेको	Throughout the year				
5	Peer teacher have been trained by their trained colleagues on WISE प्रशिक्षित सहकर्मीहरूद्वारा सहकर्मी शिक्षकहरूलाई WISE मा प्रशिक्षित गराएको अवस्था	Throughout the year				
6	Mother group participates in school's activities विद्यालयको गतिविधिमा आमा समूहको सहभागिता रहेको	Throughout the year				
7	Working relationship among the 5 pillars विद्यालयका सरोकारवालाहरूको सकरात्मक कार्य सम्बन्धको अवस्था	Throughout the year				
8	Show strong intention to continuously improve own school and vicinity schools आफ्नै विद्यालय र वरपरका विद्यालयहरूलाई सिकाइमा निरन्तर सुधार गर्न मदत गरेको	Throughout the year				
9	Visible actively involvement of mother groups of vicinity schools वरपरका विद्यालयहरूमा पनि आमा समूहको सक्रिय सहभागिता देखिएको	Throughout the year				
10	Supporting raised beds program रेज्ड बेड कार्यक्रममा सहयोग गरेको	Throughout the year				
	Total (जम्मा)					

Evaluated By

प्रशिक्षक नोट : ६

Criteria of Incentive Funds for Benchmark Schools

S. No.	Standard of WISE Benchmark Schools बेन्चमार्क विद्यालयका न्यूनतम सूचकहरू	Duration अवधि	Times पटक	Budget बजेट
1	Maintaining exemplary setup of classroom for WISE concept **WISE अवधारणा अनुसारको अनुकरणीय कक्षाकोठाको व्यवस्थापन**	Throughout the year	1	5,000.00
2	Lively teaching learning atmosphere visible by actively using MGML TLM **सक्रिय रूपमा MGML TLM प्रयोग गरेर जीवन्त शिक्षण सिकाइ वातावरण**	Throughout the year	1	5,000.00
3	Visibly show of children's social and behavioral confidence **बालबालिकाको सामाजिक र व्यवहारिक आत्मविश्वासको दृश्यात्मक रूपमा देख्न सकिने अवस्था**	Throughout the year	1	3,000.00
4	70% of the total students of each grade achieve 3.2 Grade Point Average **प्रत्येक कक्षाका कुल विद्यार्थीहरूको ७५% विद्यार्थीले न्यूनतम औसत सिकाइ ३.२ ग्रेड प्राप्त गरेको**	Throughout the year	1	4,000.00
5	Peer teacher have been trained by their trained colleagues on WISE **प्रशिक्षित सहकर्मीहरूद्वारा सहकर्मी शिक्षकहरूलाई WISE मा प्रशिक्षित गराएको अवस्था**	Throughout the year	1	3,000.00
6	Mother group participates in school's activities **विद्यालयको गतिविधिमा आमा समूहको सहभागिता रहेको**	Throughout the year	1	3,000.00
7	Working relationship among the 5 pillars **विद्यालयका सरोकारवालाहरूको सकरात्मक कार्य सम्बन्धको अवस्था**	Throughout the year	1	3,000.00
8	Show strong intention to continuously improve own school and vicinity schools **आफ्नै विद्यालय र वरपरका विद्यालयहरूलाई सिकाइमा निरन्तर सुधार गर्न मदत गरेको**	Throughout the year	1	2,000.00
9	Visible actively involvement of mother groups of vicinity schools **वरपरका विद्यालयहरूमा पनि आमा समूहको सक्रिय सहभागिता देखिएको**	Throughout the year	1	1,000.00
10	Supporting raised beds program **रेज्ड बेड कार्यक्रममा सहयोग गरेको**	Throughout the year	1	1,000.00
Total जम्मा				**30,000.00**

प्रशिक्षक नोट : ७ विद्यालयको स्वः मूल्याङ्कन र योजना

विद्यालय स्वःमूल्याङ्कन तथा योजना निर्माण - २०८१

मिति :

विद्यालयको नाम : ठेगाना :

प्राप्तांक	श्रेणी सूचक	उपलब्धी स्तर
८१ % देखि १०० % सम्म	A	उच्च
६१ % देखि ८० % सम्म	B	राम्रो
४१ % देखि ६० % सम्म	C	सामान्य
२१ % देखि ४० % सम्म	D	कमजोर
०० % देखि २० % सम्म	NG	श्रेणी विहीन

क्षेत्र	क.सं	सूचकहरू	उत्तम ४	राम्रो ३	सन्तोषजनक २	सुधार गर्नुपर्ने १	नभएको ०	जम्मा प्राप्तांक	जम्मा प्राप्तांक प्रतिशत	श्रेणी	आगामी दिनको योजना	जिम्मेवार व्यक्ति	कार्य सम्पन्न गर्दाको सूचकहरू
[illegible]	१	[illegible]											
	२	[illegible]											
	३	[illegible]											
	४	[illegible] (In House Workshop) [illegible]											
	५	[illegible]											
[illegible]	६	[illegible]											
	७	[illegible]											
	८	[illegible]											
	९	[illegible]											
	१०	[illegible]											
WISE [illegible]	११	WISE [illegible]											
	१२	[illegible]											
	१३	[illegible]											
	१४	[illegible]											
	१५	[illegible]											
	१६	[illegible]											
	१७	[illegible]											
	१८	MGML [illegible] MGML [illegible]											
	१९	[illegible] (TLC) [illegible]											
	२०	[illegible] (TLC) [illegible]											
	२१	[illegible]											
	२२	[illegible]											
	२३	[illegible]											
	२४	[illegible]											
	२५	[illegible]											
		जम्मा प्राप्तांक (Sub-total Marks)											
		कुल जम्मा प्राप्तांक (Grand Total Marks)											
		श्रेणी (Grade)											

Benchmark Schools List

S.No.	Name of School	Address	Contact Person	Contact Number
1	Kalidevi SS	Dhulikhel-11, Kavre	Ranjit Kumar Rai	9851102440
2	Janata BS	Namobuddha-2, Kavre	Tulasha Ghimire	9841959136
3	Thanabhanjyang BS	Melamchi-6, Sindhupalchowk	Adarsha Tamang	9847387269
4	Public BS	Melamchi-13, Sindhupalchowk	Shiva Prasad Dhungana	9849573139
5	Bhimsen BS	Indrawati-4, Sindhupalchowk	Ram Bahadur Adhikari	9860976108
6	Panchakanya BS	Indrawati-8, Sindhupalchowk	Dhruba Prasad Sigdel	9761006552
7	Kalidevi BS	Bahrabise-7, Sindhupalchowk	Shanta Paudel	9849795504
8	Tripurasundari BS	Bhimeswor-2, Dolakha	Ram Prasad Subedi	9864001183
9	Phusing PS	Jiri, Dolakha	Ramji Khadka	9844554355
10	Chhahare BS	Jiri, Dolakha	Radha Basnet	9854045866
11	Haleswor BS	Gaurishankar-5, Dolakha	Parshuram Khadka	9849230733
12	Mahendra Barahi SS	Netrawati Dabjong, Dhading	Dhurbaraj Ghimire	9851224557
13	Nimarchowk BS	Netrawati Dabjong, Dhading	Yuwaraj Panta	9849306130
14	Chautara SS	Netrawati Dabjong-3, Dhading	Kumari Gurung Tamang	9841773029
15	Orbang BS	Benighat Rorang, Dhading	Nawaraj Pandey	9841656706
16	Mandali BS	Jwalamukhi-4, Dhading	Buddhi Bhatta	9861976542
17	Dhuseni BS	Jwalamukhi-5, Dhading	Dev Narayan Shrestha	9860376550
18	Gopi BS	Khadadevi-1, Ramechhap	Jagat Ranamagar	9748271369
19	Saraswoti BS	Kamalamai-5, Sindhuli	Sabitra Thapa	9865143127
20	Nepal Rastriya BS	Rapti-12, Chitwan	Pushkar Pokharel	9845117958
21	Kalika BS	Hetauda-13, Makwanpur	Apsara Bartaula	9845071813